

Василинчук Віктор Іванович,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри спеціальної
техніки та оперативно-розшукового
документування ННІ № 1 НАВС

УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ, ЯКІ ПРОТИДІЮТЬ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

У сучасних умовах перед кожним оперативним працівником Національної поліції постає актуальне питання щодо шляхів та способів отримання в установленому законом порядку інформації, зокрема під час здійснення заходів у межах оперативно-розшукової справи.

Процес документування злочинів, пов'язаних із розкраданням бюджетних коштів, пов'язаний передусім із потребою в отриманні інформації про рух коштів розрахунковими рахунками суб'єктів господарювання, які отримали бюджетне фінансування та мають певні зобов'язання перед державою в особі замовника.

Викриттю будь-якого кримінального правопорушення передусім отримання інформації, її вивчення й оцінка. На сьогодні порядок і процедура отримання інформації правоохоронними органами передбачена законами України «Про оперативно-розшукову діяльність» та «Про Національну поліцію». Водночас у практичній діяльності такі норми не завжди працюють. Ідеться про отримання інформації від державних органів та суб'єктів господарювання на стадії вивчення попередньої інформації (заяви, звернення тощо) до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Дедалі частіше відмовляють у наданні інформації центральні органи влади та підпорядковані їм підприємства. Є надія, що з прийняттям Закону України «Про Національну поліцію» такі проблемні питання вирішаться (наявність доступу до баз даних). Проте вказаним законом чітко не визначено повноваження поліції та обов'язковість дії суб'єктів господарювання при отриманні запитів про надання інформації, що може перешкоджати належному функціонуванню поліції.

На сьогодні залишається не врегульованим питання взаємодії правоохоронних органів із міжнародними інституціями до моменту відкриття кримінального провадження. Так, розділом IX Кримінального процесуального кодексу України «Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження» визначено порядок обміну інформацією лише в межах кримінального провадження. Проте питання отримання інформації до відкриття Єдиного реєстру досудових розслідувань залишається невирішеним. Одним зі способів урегулювання прогалин у законодавстві є укладання меморандумів про партнерство між Національною поліцією України та представниками міжнародних організацій, зокрема Європейського бюро з боротьби з шахрайством, Ради бізнес-омбудсмена, Європейського департаменту Міжнародного валютного фонду, ОБСЄ, ООН, НАТО та інших, які передбачають безпосереднє отримання відомостей, таким чином уникаючи бюрократичних процедур оформлення міжнародних доручень за участі Генеральної прокуратури України. За попередніми перемовинами представники міжнародних організацій зацікавлені в спрощенні бюрократичних чинників та готові до безпосереднього контакту.

Так, відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 8, ст. 9, ч. 1 ст. 11 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», працівникам оперативних підрозділів надається право ознайомлюватись із документами та даними, що характеризують діяльність підприємств, установ та організацій, вивчати їх, виготовляти копії таких документів, а з дозволу слідчого судді в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України - витребувати документи й дані, що характеризують діяльність підприємств, установ, організацій, із залишенням копій таких документів та опису вилучених документів особам, у яких вони витребувані, та забезпеченням їх збереження й повернення в установленому порядку.

Згідно зі ст. 60 Закону України «Про банки і банківську діяльність», відомості про рух коштів розрахунковими рахунками суб'єкта господарювання становлять банківську таємницю, яку банк зобов'язаний зберігати. Статтею 62 вказаного Закону передбачено розкриття банківської таємниці на

письмову вимогу МВС України або за рішенням суду. Проте на практиці така норма закону не працює.

По-перше, відповідно до вимог ч. 2 ст. 62 Закону України «Про банки і банківську діяльність», вимога відповідного державного органу на отримання інформації, яка містить банківську таємницю, повинна містити посилання на норми закону, відповідно до яких державний орган має право на отримання такої інформації. У разі проведення оперативно-розшукових заходів, згідно з п. 4 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», передбачено отримання дозволу суду.

По-друге, для отримання рішення суду на розкриття банківської таємниці, оперативному підрозділу необхідно зазначити норму закону, яка визначає порядок розгляду клопотань МВС України в межах оперативно-розшукової справи. На сьогодні порядок розгляду клопотань і винесення рішень у місцевих та апеляційних судах не визначено. Суди у своїй діяльності керуються лише нормами Кримінального процесуального кодексу України, які неможливо застосувати під час провадження оперативно-розшукової діяльності.

Таким чином, пропонуємо ініціювати внесення до ч. 1 ст. 27 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» доповнень такого змісту: «розглядає клопотання підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність». Окрім цього, на переконання працівників практичних підрозділів Національної поліції України, зі створенням нової правоохоронної структури необхідно з перших днів прийняти міжвідомчі нормативні документи, які врегулюють питання взаємодії та компенсують певні прогалини в чинному вітчизняному законодавстві.